

'Fietsbeleid in evenwicht'

**Een inventarisatie van maatregelen die het fietsverkeer bevorderen;
een aanvulling op het netwerk van fietsroutes in het KAN.**

Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
2 Inventarisatie beleidssporen	7
1 Overstap van auto naar fiets	7
2 Overstap van auto naar fiets & auto	9
3 Overstap van auto naar fiets & openbaar vervoer	9
4 Openbare stallingsmogelijkheden	10
5 Diefstalpreventie	11
6 Veiligheid	12
7 Promotie en communicatie	14
3 Inventarisatie doelgroepen	16
1 Bedrijven	16
2 Winkelen	17
3 Onderwijs	18
4 Recreatie	18
4 Uitvoeringsaspecten	19
Geraadpleegde literatuur	20
Bijlage: maatregelen en initiatiefnemers	21

1 Inleiding

Dit rapport is een aanvulling op het facetplan Fiets uit het Regionaal Verkeers- en Vervoersplan (RVVP) van het Knooppunt Arnhem-Nijmegen. Een aanvulling die zich vooral richt op de ontwikkeling van faciliteiten en voorzieningen rond het netwerk van fietsroutes.

Bij de uitvoering van het fietsbeleid gaat over het algemeen de meeste aandacht uit naar de realisatie van een hoofdnetwerk van fietsroutes. Een evenwichtig fietsbeleid hoort zich echter ook op zaken te richten als diefstalpreventie, de combinatie van fiets en openbaar vervoer en, niet in de laatste plaats, de promotie van het beleid.

In deze nota treft u een inventarisatie aan van noodzakelijke en eenvoudig te realiseren fiets-bevorderende maatregelen. Daarbij is een onderverdeling gemaakt naar beleidssporen en doel-groepen:

- Beleidssporen:**
- overstap van auto naar fiets
 - overstap van auto naar fiets & auto
 - overstap van auto naar fiets & openbaar vervoer
 - openbare stallingsmogelijkheden
 - diefstalpreventie
 - veiligheid
 - promotie en communicatie

- Doelgroepen:**
- bedrijven
 - winkelen
 - onderwijs
 - recreatie

Deze inventarisatie van fietsbevorderende maatregelen is niet alleen een ideeënboek voor de gemeenten in het Knooppunt Arnhem-Nijmegen (KAN). De kracht van de maatregelen is gelegen in het integraal en op grote schaal toepassen van deze maatregelen, bijvoorbeeld in een corridor. De maatregelen kunnen soms ook gecombineerd worden met andere maatregelen uit het RVVP, zoals het realiseren van een snelle busverbinding of vervoermanagementtaken. Bij de uitvoering van het fietsbeleid is dan ook een belangrijke coördinerende taak weggelegd voor het KAN.

Veel maatregelen kunnen op initiatief van de gemeenten worden uitgevoerd. Ook zijn er de nodige voorbeelden van projecten waarbij de politie, het ROVG, de fietsersbond enfb en de openbaar vervoerbedrijven een initiërende danwel participerende rol kunnen vervullen.

Wij hopen dat deze nota een stimulans en een goed hulpmiddel zal zijn voor het KAN, gemeenten en instanties die het belang inzien van de ontwikkeling van faciliteiten en voorzieningen rond het netwerk van fietsroutes.

Knooppunt Arnhem-Nijmegen,

december 1995
Cobus van der Stel
Han Temmink

2 Inventarisatie beleidssporen

In dit hoofdstuk is een overzicht gemaakt van noodzakelijke en eenvoudig te realiseren maatregelen die het gebruik van een regionaal fietsnetwerk ondersteunen.

1

OVERSTAP VAN AUTO NAAR FIETS

Verbetering van faciliteiten zal de bereidheid vergroten om van auto naar fiets over te stappen. Om die overstap verder te vergemakkelijken is niet alleen een goed lokaal beleid noodzakelijk, maar ook een nauwe samenwerking met belangenorganisaties.

Ontwikkeling van een lokaal fietsbeleid

Een succesvol regionaal fietsbeleid kan alleen gestalte krijgen door ook op lokaal niveau beleid te ontwikkelen. Afzonderlijke gemeenten kunnen op het regionale plan inspelen door maatregelen te treffen die bijvoorbeeld de veiligheid van fietsers vergroten.

Andere maatregelen kunnen zijn:

- de aanleg van 'doorsteekjes' voor fietsers en de bouw van fietsbruggen
- de aanleg van recreatieve fietsroutes
- de bouw van goede stallingsvoorzieningen bij openbare gebouwen en winkelcentra

Indien gewenst kan het Knooppunt Arnhem-Nijmegen adviseren bij de opzet en uitwerking van het lokale fietsbeleid. Het verdient aanbeveling in de gemeentelijke begroting jaarlijks een vast budget voor het lokale fietsbeleid op te nemen.

Knelpuntenoverleg

Belangenorganisaties als Fietsersbond enfb en Veilig Verkeer Nederland hebben goed inzicht in concrete problemen op fietsroutes naar school, het werk of naar winkelcentra. Problemen die fietsers daar ondervinden zijn vaak met eenvoudige maatregelen op te lossen. Het is daarom van belang periodiek overleg te voeren met dergelijke organisaties. Ook kunnen beleidsmakers samen met belangenorganisaties regelmatig op de fiets gaan kijken waar knelpunten zitten. Met weinig middelen zijn vaak aanzienlijke resultaten te boeken. Voor de financiering van incidentele maatregelen die vanuit het knelpunten-overleg worden aangedragen, is een apart 'fietsknelpuntenpotje' wenselijk.

Fietsbewegwijzering

Een duidelijke bewegwijzering is van belang voor vlot verlopend fietsverkeer. Een uniforme uitvoeringsvorm vergroot de herkenbaarheid. De bewegwijzering naar bestemmingen als plaatsen, wijken en stallingen zou bijvoorbeeld uitgevoerd kunnen worden in rode letters op een witte achtergrond. Daarnaast dienen de hoofdfietsroutes duidelijk op de stadsplattegronden langs invalswegen aangegeven te worden.

Vergroting herkenbaarheid fietsroutes

Een goede herkenbaarheid van de belangrijkste fietsroutes verhoogt niet alleen het gemak voor de directe gebruiker, maar ook de veiligheid van fietsers. Een aantrekkelijk ogende, goed onderhouden en herkenbare fietsroute zal uitnodigen tot fietsgebruik.

Als middelen zijn te noemen:

- een uniforme verhardingskeuze
- het aanbrengen van kantstrepen langs de belangrijkste fietsroutes
- het aanbrengen van een rode kleur

Ook andere inrichtingsvormen kunnen de herkenbaarheid vergroten. Voorbeelden kunnen zijn de hoofdfietsroutes in Rijkerswoerd (Arnhem) en in het centrum van Tilburg.

Dit fietspad in Tilburg onderscheidt zich duidelijk ten opzichte van wegen voor gemotoriseerde voertuigen.

Fietsvriendelijke regelprogramma's

Fietsers neigen ertoe verkeerslichten te negeren. Oorzaak daarvan is veelal een afstelling van lichten die uitgaat van de behoefte van het gemotoriseerde verkeer. Met een andere regelstrategie is het in veel gevallen mogelijk fietsers vaker, langer of op het juiste moment groen licht te geven. De aanpassing van regelprogramma's vergt weinig kosten.

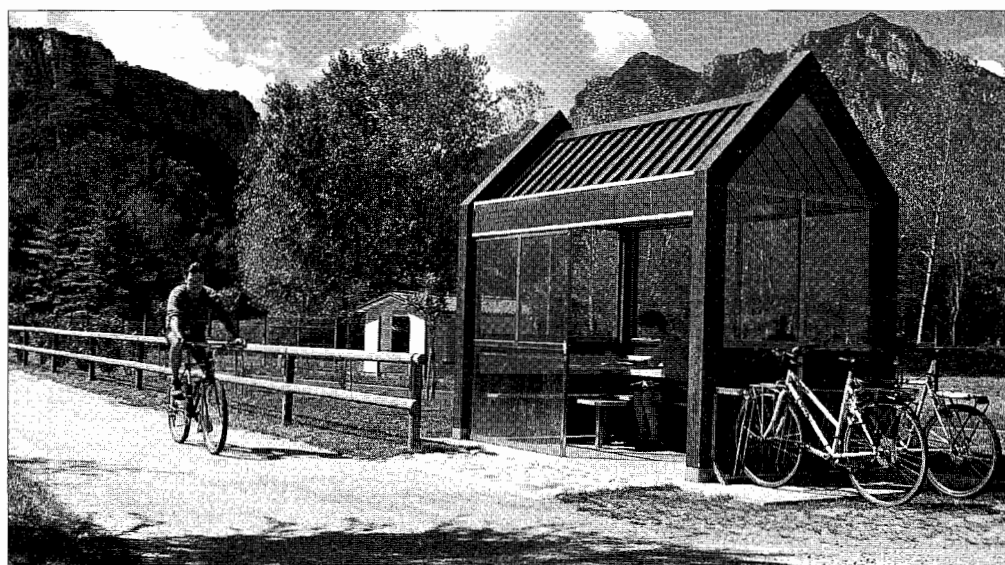
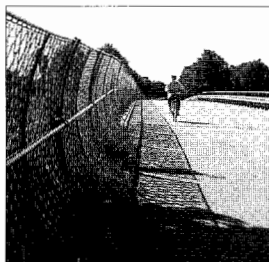
Voorbeelden zijn:

- een extra groenfase voor fietsers in de cyclus
- alle fietsrichtingen tegelijk groen in één fase
- vroegtijdige detectie van fietsers, zodat zij ongestoord kunnen doorrijden
- afstemmen van verkeerslichten die kort op elkaar staan

Schuil- en wachtplaatsen

Langs de belangrijkste, doorgaande fietsroutes is de aanwezigheid van schuil- en wachtplaatsen van belang. Vaak kan volstaan worden met voorzieningen alsabri's en viaducten. Bij gebrek daaraan is aanleg van extra faciliteiten wenselijk. De ideale, onderlinge afstand van de schuilplaatsen ligt rond de 1 à 2 kilometer.

Een windscherm voor fietsers vangt circa 60% van de wind op.

Een voorbeeld van een schuilplaats voor fietsers.

Windschermen

In open gebieden en op dijken en bruggen levert wind soms veel hinder op. Bij rukwinden kan zelfs gevaar ontstaan voor de verkeersveiligheid. Daarom is langs doorgaande fietsroutes beschutting tegen de wind noodzaak. In veel gevallen zal een zorgvuldige manier van aanplant voldoen, op andere plaatsen kunnen windschermen worden aangebracht, al dan niet deels overkapt.

Fietsservice-stations

Service-verlening aan fietsers is momenteel in de eerste plaats een zaak van fietshandelaren. Zij richten zich voornamelijk op verkoop en reparatie, maar zijn niet direct gelegen aan belangrijke fietsroutes. Onder fietsers bestaat onderweg echter wel behoefte aan mogelijkheden voor bijvoorbeeld het oppompen van een band of het vervangen van defecte verlichting. Het verdient daarom aanbeveling onderzoek te doen naar de behoefte aan fietsservice-stations, waar aan fietsers dienstverlening geboden wordt zoals reparatie en onderhoud, verkoop van onderdelen en accessoires, informatieverstrekking en stallingsfaciliteiten. Brandstofverkooppunten zouden hiervoor in aanmerking kunnen komen. Fietsservice-stations zouden daartoe een gezamenlijke formule kunnen ontwikkelen en exploiteren.

Rijwielhulpkist

Waar fietsservice-stations niet exploitabel blijken en waar ook geen brandstofverkooppunten zijn gevestigd, is plaatsing van rijwielhulpkisten een uitkomst. De ANWB heeft onlangs bij wijze van experiment een aantal hulpkisten langs fietsroutes geplaatst. De kisten bevatten plakspullen, een noodspaak, gereedschap, een fietspomp en een verbanddoos. De sleutel van de kist is af te halen bij een horecagelegenheid of woning in de nabijheid.

2

OVERSTAP VAN AUTO NAAR FIETS & AUTO

Onder dit beleidsspoor worden maatregelen genoemd die het gebruik van de fiets als transportmiddel, in combinatie met het gebruik van de auto, bevorderen.

Stallingsmogelijkheden bij carpoolplaatsen

De fiets kan goed dienst doen als een zogenaamd voor-transportmiddel: als vervoermiddel naar een carpoolplaats. Belangrijke voorwaarde is echter dat bij de carpoolplaatsen goede stallingsmogelijkheden zijn:

- overdekte stallingen
- goede veiligheidsvoorzieningen: het frame van een fiets moet goed vastgezet kunnen worden
- aanwezigheid van schuil- en wachtplaatsen

Bike & Ride-plaatsen

Naast de traditionele carpoolplaatsen zijn ook specifieke opstapplaatsen voor fietsers langs uitvalswegen aan de rand van de stad gewenst. De inrichting van een Bike & Ride-plaats kan bestaan uit een in- en uitstapplaats, stallingsvoorzieningen en wachthokjes. Combinatie met haltes voor stads- en streekbussen is goed mogelijk.

3

OVERSTAP VAN AUTO NAAR FIETS & OPENBAAR VERVOER

In deze paragraaf vindt u een inventarisatie van maatregelen die het gebruik van de fiets als transportmiddel, in combinatie met het gebruik van het openbaar vervoer, bevorderen.

Stallingsmogelijkheden bij knooppunten openbaar vervoer

Bij knooppunten van het openbaar vervoer ((bus)stations) zijn voldoende voorzieningen noodzakelijk. De faciliteiten bij belangrijke knooppunten dienen hoogwaardig te zijn: overdekt, bewaakt en tegen een lage prijs. Bij kleinere knooppunten kunnen fietskluizen volstaan. Rekening dient er echter te worden gehouden dat een deel van de fietsers niet wil betalen voor stallingsvoorzieningen. Daarom dient er in de vraag naar gratis stallingsmogelijkheden met een deugdelijke aanbindmogelijkheid, in voldoende mate te worden voorzien.

Stallingsmogelijkheden bij haltes openbaar vervoer

Om de reistijd per openbaar vervoer te verkorten, worden haltes op een grotere onderlinge afstand geplaatst. Nadeel daarvan is dat de afstand tot de uiteindelijke plaats van bestemming groter wordt. Dat nadeel kan goed worden ondervangen door gebruik te maken van de fiets.

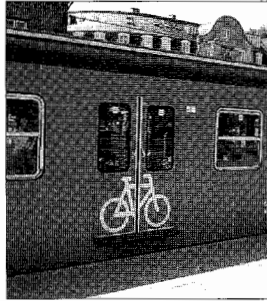
Fietsers stallen hun fietsen vlak bij de bushalte.

Belangrijke voorwaarde is dat goede stallingsvoorzieningen beschikbaar zijn bij haltes. Buiten de bebouwde kom zal in principe elke halte van faciliteiten voorzien moeten zijn. Maar ook binnen de bebouwde kom zijn vaak voorzieningen gewenst. Natuurlijk dienen de bushaltes met de fiets goed bereikbaar te zijn.

Fietsverhuur bij NS-stations

Bij veel treinstations worden fietsen verhuurd. Reizigers zijn zich er echter nauwelijks van bewust dat ze, aansluitend aan een treinreis, voor f 4,50 per dag een fiets kunnen huren. Promotie van deze mogelijkheid is daarom noodzakelijk.

Fiets mee in bus en trein

De NS staat het meenemen van fietsen slechts mondjesmaat toe: vouwfietsen zijn toegestaan, voor fietsen dient betaald te worden. Het Knooppunt Arnhem-Nijmegen kan overwegen de NS aan te spreken op het voeren van een fietsvriendelijker beleid.

Een speciale treinwagon voor fietsen.

4 OPENBARE STALLINGS- MOGELIJKHEDEN

De bewaakte fietsenstalling wordt hier duidelijk aangegeven.

Bewaakte stallings- voorzieningen bij winkelcentra

In de nabijheid van winkelcentra of uitgaansgelegenheden is een bewaakte fietsenstalling exploitabel bij een aanbod van rond de 1.500 fietsen per week. Subsidieering is mogelijk door banenpoolers in te zetten of door een deel van de exploitatiekosten over te nemen. Stallingen kunnen hun dienstverlening uitbreiden door eenvoudige reparaties te verrichten of kluisjes en buggies te verhuren. Ook het aanbieden van kleedruimte- en garderobevoorzieningen kan de aantrekkelijkheid vergroten. Van essentieel belang voor een goed lopende fietsenstalling is de lokatie en de toegankelijkheid van voorzieningen.

Mobiele, bewaakte fietsenstallingen

Op een aantal lokaties, bijvoorbeeld markten, is sprake van grote pieken in het aanbod van fietsen. In dergelijke gevallen is het zinvol tijdelijke en mobiele fietsenstallingen te plaatsen. Die kunnen bestaan uit een cabine voor het personeel, tijdelijke afzettingen en verplaatsbare fietsenrekken.

**Promotie
fietsenstallingen**

De bekendheid van voorzieningen en daardoor het gebruik ervan, kan verbeterd worden door gerichte (promotie)acties.

Voorbeelden zijn:

- een goede bewegwijzering en aanduiding van tarieven
- het achterlaten van reclamemateriaal bij onbewaakt geplaatste fietsen
- give-aways voor frequente gebruikers

**Koppeling abonnementen
bewaakte fietsenstallingen**

Op plaatsen waar bewaakte stallingen in elkaars nabijheid liggen, is het goed mogelijk abonneementhouders de mogelijkheid te bieden van andere stallingen gebruik te maken tegen gereduceerd tarief.

**Handleiding voor
de organisatie
van evenementen**

Door samenstelling van een handboek kunnen organisatoren van grote evenementen ertoe gebracht worden hun bezoekers erop te wijzen dat de bereikbaarheid met de fiets gemakkelijk is. In het handboek kunnen adviezen worden opgenomen over bewegwijzering, de bereikbaarheid van stallingen en kortings-arrangementen.

De verlening van gemeentelijke vergunningen zou gekoppeld kunnen worden aan het treffen van maatregelen die het fietsverkeer vergemakkelijken.

5

DIEFSTALPREVENTIE

**Fietsvriendelijke
klemmen**

In de afgelopen jaren is een aanzienlijk assortiment fietsrekken en fietsklemmen op de markt verschenen. De typen hebben elk hun eigen voor- en nadelen op het gebied van diefstalpreventie, gebruikersgemak, vandalismebestendigheid, ruimtebeslag, prijs en onderhoud.

Voor fietsers zijn diefstalpreventie en gebruikersgemak van het grootste belang.

Rekken waarbij het mogelijk is het fiets-frame vast te zetten, genieten de voorkeur.

Buurtstallingen

In veel oudere wijken ontbreken deugdelijke en goed toegankelijke bergplaatsen voor fietsen. Daardoor worden bewoners gedwongen hun fiets buiten te laten staan, wat de kans op diefstal aanzienlijk vergroot. Een buurtstalling kan in deze wijken uitkomst bieden.

Een parkeerplaats voor
de auto wordt ingericht als
fietsenstalling.

Daarbij behoort een bewaakte, inpandige stalling tot de mogelijkheden, maar ook centraal gelegen fietskluizen kunnen een oplossing bieden. De eenvoudigste oplossing bestaat uit het plaatsen van diefstalveilige fietsenrekken (het 'Amsterdamse model'). Bij gebrek aan ruimte kan overwogen worden enkele parkeerplaatsen hiervoor in te richten.

Fietsregistratie

Ontvreemde fietsen worden vaak na enige tijd door de politie terug gevonden. Maar bij gebrek aan een deugdelijk registratiesysteem is het vaak niet mogelijk de eigenaar te achterhalen. Een in het frame gegraveerde postcode is hierbij een belangrijk hulpmiddel. Gerichte graveeracties vergroten de kans dat ontvreemde fietsen bij hun eigenaar worden terugbezorgd. De ervaringen hiermee zijn positief.

Voorlichting over sloten

Met een goede, objectieve voorlichting kan worden bereikt dat fietsers kwalitatief betere sloten gebruiken. Een voorlichtingsactie kan door de politie worden georganiseerd in samenwerking met rijwielhandelaren. Daarbij kan worden overwogen tegen een aantrekkelijke prijs een beveiligingspakket aan te bieden met een goedgekeurd veiligheidsslot, inclusief de montage, en postcodegravure.

Diefstalpreventieproject

Afzonderlijke maatregelen om fietsendiefstal aan te pakken blijken weinig effectief.

In Groningen is gebleken dat betere resultaten worden bereikt indien maatregelen op elkaar worden afgestemd. Hiertoe werd een projectgroep Fietsendiefstal in het leven geroepen met daarin vertegenwoordigers van gemeentelijke diensten en politie.

Voorbeelden daarvan zijn:

- een bewaakt stallingsproject
- het plaatsen van meer en betere fietsklemmen
- verbetering van het registratie- en aangiftesysteem
- het houden van graveer-acties
- gerichte controle-acties door de politie
- een voorlichtings- en publiciteitscampagne

6

VEILIGHEID

Verkeersveiligheid

Bij meer dan de helft van de letselongevallen in het Knooppunt Arnhem-Nijmegen zijn fietsers en bromfietsers betrokken. Verkeersonveiligheid vormt dan ook voor een grote groep mensen een belemmering om te fietsen. Vooral oudere mensen voelen zich steeds minder thuis in het

Door het ontbreken van een fietspad ontstaan vaak gevaarlijke situaties.

hedendaagse verkeer. Ook durven ouders hun kinderen pas op latere leeftijd zelfstandig te laten fietsen. Bestrijding van verkeersonveiligheid volgens de AVOC-methodiek is van groot belang voor de bevordering van fietsverkeer.

Bromfiets op rijbaan

Ongeveer vijftien procent van de geregistreerde ongevallen waarbij (brom)fietsers zijn betrokken, betreffen ongevallen tussen fietsers en bromfietsers onderling. Door hun hoge snelheid veroorzaken bromfietsers ook een groot gevoel van onveiligheid bij fietsers. Het weren van bromfietsers van fietspaden is daardoor een actueel thema. De eerste ervaringen met proeven binnen de bebouwde kom zijn positief, ook met betrekking tot de verkeersveiligheid van bromfietsers zelf. Voorgesteld wordt om voor dit onderwerp binnen het KAN één beleidslijn te volgen. Hierbij zullen de uitkomsten van het na-onderzoek richting geven aan de voorstellen.

Werk in uitvoering

Voor fietsers blijken bij werk in uitvoering vaak geen of onvoldoende maatregelen getroffen te zijn om de wegwerkzaamheden goed en veilig te kunnen passeren. Te makkelijk wordt verondersteld dat fietsers wel afstappen of een stukje omrijden. In het bestek van de uit te voeren werkzaamheden dient daarom voldoende aandacht uit te gaan naar tijdelijke voorzieningen voor het fietsverkeer.

Optimaliseren sociaal onveilige fietsroutes

Naast verkeersonveiligheid vormt ook de sociale onveiligheid een belangrijke reden om de fiets te laten staan. Het ontbreken van de (zichtbare) aanwezigheid van mensen werkt een gevoel van onveiligheid in de hand.

Educatie en voorlichting

De toegenomen (auto)mobiliteit leidt tot een steeds complexer en moeilijker te begrijpen verkeerssysteem. Hierdoor laat het verkeersgedrag van de weggebruikers regelmatig te wensen over. Vooral de oudere en jongere verkeersdeelnemers kunnen zich maar moeilijk handhaven in dit complexe verkeerssysteem. Veel oudere verkeersdeelnemers durven zich niet meer op straat te begeven en de ouders van jongeren maken zich zorgen over de verkeersveiligheid van hun kinderen. Het is dan ook geen toeval dat onder de groep ouderen en jongeren de meeste verkeersslachtoffers vallen. Naast het veiliger en begrijpelijker maken van de verkeersstructuur kan ook veel bereikt worden met educatie, gerichte acties en voorlichting. Hierbij kan worden aangesloten op activiteiten die het ROVG, de Fietsersbond enfb en het VVN organiseren:

- in samenwerking met de scholen worden knelpunten in schoolroutes geïnventariseerd
- instructieprogramma's "Leren fietsen" gericht op ouders van fietsende kinderen
- rijvaardigheidstrainingen voor ouderen in combinatie met voorlichtingsbijeenkomsten
- fietsverlichtingscampagnes in het najaar

Concrete maatregelen ter verbetering zijn afhankelijk van de situatie ter plekke.

Mogelijke oplossingen zijn:

- het aanbrengen van goede verlichting
- het aanbrengen van een beplantingsvrije zone langs een fietspad (minimaal drie meter)
- het verbeteren van het 'doorzicht' door fietstunnels
- het plaatsen van bijvoorbeeld telefooncellen of brievenbussen langs de route
- het realiseren van woonbebouwing

Als blijkt dat op deze wijze de sociale onveiligheid niet verbeterd kan worden, kan wellicht een alternatieve fietsroute voor de avonduren worden bewegwijzerd. Op basis van een inventarisatie (enquêtes, interviews) kan een lijst met 'enge plekken' worden opgesteld.

PROMOTIE EN COMMUNICATIE

Plattegronden voorzien van hoofd-fietsroutes en stallingen	Een betere bekendheid met het hoofd-fietsroutenet kan eenvoudig worden bereikt door op stadsplattegronden (bijvoorbeeld Falkplan) hoofd-fietsroutes met een opvallende aanduiding te markeren. Ook openbare fietsenstallingen kunnen op deze kaarten worden verwerkt.
Fietslogo en/of -slogan voor de regio	Door de ontwikkeling van een sterk logo en/of een slogan kan het Knooppunt Arnhem-Nijmegen zich profileren als een regio die zich in het bijzonder sterk maakt voor het 'produkt' fietsen.
Sticker/T-shirt/fietstassenactie	Het uitgeven en/of verkopen van stickers, T-shirts, fietstassen en dergelijke met een logo waarin fietsen aan de gemeente/regio wordt gekoppeld, kan een sterk middel zijn voor het geven van een eigen identiteit aan mensen die voor fietsen zijn. Hiertoe dient een aansprekende slogan te worden bedacht.
Tentoonstelling over fietsbeleid	In een tentoonstelling in het gemeentehuis of het gemeentelijk informatiecentrum kan jaarlijks een fietsonderwerp worden uitgediept. Dit is met name in de beginfase van het fietsbeleid een aardig middel waarmee zowel richting burgers, politici als gemeentelijke ambtenaren het belang van een goed fietsbeleid kan worden onderstreept. Door voor een transporteerbare uitvoeringsvorm te kiezen kan de tentoonstelling rouleren tussen verschillende gemeenten in het KAN.

Een fietsententoonstelling op het werk.

Thema's voor de tentoonstelling kunnen bijvoorbeeld zijn:

- het regionaal/gemeentelijk fietsbeleid
- fiets en toekomst
- kwaliteit voor fietsverkeer
- de fiets door de jaren heen

Fietsdag of -evenement	Een jaarlijks terugkerende fietsdag of fietsevenement biedt de mogelijkheid om in de eigen omgeving met een recreatieve vorm van fietsen in aanraking te komen. Een goed voorbeeld van een dergelijk evenement is de Nijmeegse Fietsvierdaagse.
-------------------------------	---

Wedstrijd fiets-openbaar vervoer-auto	Over het algemeen wordt vooraf de reistijd met de fiets te ongunstig ingeschat en die van de auto te gunstig. Om mensen een beter idee te geven over de werkelijke reistijden kan periodiek een wedstrijd worden georganiseerd tussen de fiets, het openbaar vervoer en de auto. Zeker in stedelijke gebieden zal blijken dat op veel korte trajecten de fiets nu al het snelste vervoermiddel is; met name als het voor- en natransport in de meting wordt betrokken (lopen naar de bushalte, zoeken naar parkeerplaats).
ThemawEEK fietsen	Hieronder wordt het organiseren van een actieweek verstaan waarbij de fiets het centrale thema is. De organisatie kan bijvoorbeeld in handen liggen van de Fietzersbond enfb of de plaatselijke rijwielhandelaren. De gemeente kan daarbij ondersteunende werkzaamheden verrichten.
Voorbeeldfuncties bestuurders en ambtenaren	Het komt weinig geloofwaardig over als bestuurders en ambtenaren eerst de noodzaak van het terugdringen van de automobiliteitsgroei uitdragen en vervolgens zelf alle verplaatsingen met de auto doen. Politici en ambtenaren zullen zelf ook een voorbeeldfunctie moeten vervullen bij het gebruik van de fiets. Bijvoorbeeld kan besloten worden B & W-vergaderingen en representatieve activiteiten alleen met de fiets te bezoeken.
Promotie fietsverkeer via media	De uitvoering van het fietsbeleid zal regelmatig aanleiding bieden om publicitaire aandacht te vragen; bijvoorbeeld de oplevering van een nieuwe fietsroute; de ingebruikname van een stalling; het verkrijgen van subsidie en dergelijke. Het is daarbij van belang dat nieuwsfeiten nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht. Zij bieden immers de mogelijkheid om een breed publiek te vertellen dat fietsen in het Knooppunt Arnhem-Nijmegen steeds aantrekkelijker wordt. Hierdoor wordt het imago van fietsen positief beïnvloed. Het verdient aanbeveling een lijst samen te stellen met namen en adressen van redacteuren van regionale dag- en nieuwsbladen en (lokale) radio en televisie. Persoonlijke contacten met journalisten of redacties leveren het beste resultaat op. Persberichten dienen zorgvuldig te worden opgesteld met duidelijke en positieve informatie over achtergronden en voordelen van de getroffen maatregelen. Ook dient te worden aangegeven op welke wijze de pers verdere informatie kan verkrijgen.

3 Inventarisatie doelgroepen

1

BEDRIJVEN

Stallingsnormen

Analoog aan parkeernormen voor auto's is het wenselijk dat stallingsnormen worden vastgesteld voor bijvoorbeeld bedrijven, instellingen, winkelcentra, sportaccommodaties en recreatieve voorzieningen. In bestemmingsplannen kunnen de normen als uitgangspunt dienen voor de ontwikkeling van bouwplannen.

Deze fietsenstallingen werken diefstal tegen.

Voorlichting aan bedrijven

Veel bedrijven zijn niet op de hoogte van mogelijkheden met betrekking tot bevordering van het fietsgebruik. Goede voorlichting over bedrijfsvervoerplannen, stallingsvoorzieningen en reiskostenvergoedingen, kan bedrijven aansporen tot gerichte maatregelen en juiste investeringen. Daartoe kan het service- en informatiepunt van het Knooppunt Arnhem-Nijmegen ingeschakeld worden. Ook de brochure 'Werken met de Fiets' van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat biedt goede aanknopingspunten.

Bedrijfsvervoerplannen

Door de uitvoering van een bedrijfsvervoerplan kunnen werknemers actief worden aangespoord de fiets en het openbaar vervoer als vervoermiddel te kiezen. Zij krijgen hiertoe onder meer een individueel reisadvies. Het gebruik van de fiets kan bevorderd worden door push and pull-maatregelen als:

- het vergoeden van fietsonkosten voor woon-werkverkeer
- het aanbieden van goede stallingsvoorzieningen
- het aanbieden van kleed- en douchevoorzieningen bij bedrijven
- het terugbrengen van het aantal parkeerplaatsen voor werknemers
- het invoeren van betaald parkeren voor werknemers
- een verhuisvergoeding voor werknemers die op fietsafstand van het werk gaan wonen

Fietsvergoeding werknemers Het is reëel dat werknemers die op de fiets naar hun werk komen een vergoeding krijgen. Voor werkgevers is het momenteel niet aantrekkelijk de eerste tien kilometers van het woon-werkverkeer te vergoeden. Tien kilometer is echter bij uitstek de afstand die goed te fietsen is. Het is goed mogelijk werknemers op andere wijze te belonen:

- een vergoeding in de vorm van cadeau- of onderhoudsbonnen
- het beschikbaar stellen van accessoires als fietstassen, kofferklem, regenkleding
- een fietsverzekering op kosten van het bedrijf
- een vergoeding voor een stallingsabonnement

Voor zakelijke reizen met een eigen fiets mag de werkgever f 0,12 per kilometer vergoeden.

Fiets van de zaak Voor kortere reizen, waaronder dienstreizen, is de fiets een snel, efficiënt en praktisch vervoermiddel. Veel grotere bedrijven beschikken daarom over één of meer dienstfietsen. Het gebruik ervan kan worden aangemoedigd in personeelsbladen. Voor het woon-werkverkeer zijn interessante constructies mogelijk. Zo kan een bedrijf zijn werknemers lease-fietsen beschikbaar stellen. Ook kan een werkgever voor het woon-werkverkeer een fiets cadeau geven.

Gastenfiets bij het station Bedrijven en instellingen die geen goede aansluiting op het openbaar vervoer hebben, kunnen op het station gastenfietsen beschikbaar stellen. In de stationsstalling krijgen bezoekers van het bedrijf op vertoon van een vooraf toegezonden bewijs een gastenfiets mee.

Fietsenrubriek in personeelsblad Het personeelsblad van een bedrijf is een uitstekend middel om fietsgebruik te propageren. Lezers kunnen in speciale rubrieken op de hoogte worden gehouden van fietsonderhoud, verbetering van routes, de mogelijkheden van zakelijk fietsgebruik en financiële vergoedingen. Ook kan als vast onderdeel in de rubriek een 'fietser van de maand' worden geïnterviewd. Het kan ook zinvol zijn om via deze rubriek bij werknemers te inventariseren waar zich knelpunten op de fietsroutes naar het bedrijf bevinden.

2

WINKELN

Stallingsmogelijkheden

Fietsen met zware boodschappentassen aan het stuur.

Om winkelen met de fiets aantrekkelijk te maken is het van belang dat in ruime mate goede stallingsmogelijkheden worden aangeboden. Daarbij moet de plaats van deze voorzieningen zorgvuldig worden gekozen. Fietzers willen hun rijwiel zo dicht mogelijk bij hun winkel-bestemming stallen. Ook sociale controle is in dit kader van groot belang.

Huis-aan-huisreclame De fiets als een uitstekend vervoermiddel, ook geschikt om boodschappen mee te gaan doen, kan onder de aandacht gebracht worden in weekbladen en in huis-aan-huis verspreide folders. Het is nuttig kaartjes te maken met de belangrijkste fietsroutes naar het centrum en de plaatsen van fietsenstallingen in de buurt.

Informatie bij parkeerplaatsen en garages Parkeergarages en parkeerterreinen zijn bij uitstek plaatsen waar automobilisten komen. Juist op dergelijke plaatsen is het zinnig automobilisten erop te wijzen dat gebruik van de fiets een goed alternatief is. Mogelijk is onder meer:

- promotie op borden bij parkeermeters en -automaten
- reclame op parkeerkaartjes
- folders achter ruitenwissers

**Voorlichting over
fietskarren en fietstassen**

In samenwerking met de Fietzersbond enfb, winkeliers en rijwielhandelaren is het goed mogelijk voorlichting te geven over het bagageprobleem van fietsen. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk een consumententest te publiceren over fietstassen en fietskarren.

Thuisbezorgservice

Bezorging aan huis van gekochte artikelen is een reden te meer om de fiets te nemen. Hoewel de service bij grotere artikelen al bestaat, is het wenselijk te onderzoeken of een dergelijke dienstverlening kan worden uitgebreid. Een winkelcentrum kan bijvoorbeeld gezamenlijk een bezorgdienst opzetten.

3

ONDERWIJS

Lesbrief

In een lesbrief kan informatie worden verstrekt over verschillende vormen van vervoer en de keuze voor een vervoerwijze. Het is goed mogelijk een aantrekkelijke lesbrief samen te stellen door het onderwerp vanuit verschillende invalshoeken te belichten. In aanmerking komen onder meer economie en bereikbaarheid, ecologie en leefbaarheid en geschiedenis.

Fietsvlaggetjes

Fietsvlaggetjes verhogen de zichtbaarheid en verkeersveiligheid van jonge en onervaren fietsers. De gemeente kan aan leerlingen van de basisscholen vlaggetjes uitreiken, bijvoorbeeld in het kader van verkeersveiligheidsacties. De vlaggetjes moeten wel op de juiste manier bevestigd worden.

Fietsvlaggetjes, een mooi
voorbeeld van een
eenvoudige maatregel
om verkeersveiligheid te
bevorderen.

Fietskaarten met recreatieve fietstochten	Door verscheidene instanties worden fietskaarten met recreatieve routes uitgegeven. Deze tochten richten zich over het algemeen op routes buiten de bebouwde kom. Als aanvulling daarop kunnen ook recreatieve of culturele routes ontwikkeld worden voor stedelijke gebieden. Juist de fiets is een goed vervoermiddel om bezienswaardigheden binnen een stad te bekijken. Het is verstandig de route bij een NS-station te starten, zodat daar eventueel fietsen gehuurd kunnen worden.
Uitwisseling gehuurde fietsen tussen stations	Als de mogelijkheid bestaat om een op een NS-station gehuurde fiets in te leveren op een ander station, kan een aantrekkelijke vorm van dagrecreatie per fiets en openbaar vervoer ontwikkeld worden. De recreant reist per openbaar vervoer naar een NS-station, huurt daar een fiets waarmee vervolgens een (recreatieve) route naar een volgend station wordt gereden. Aan het eind van de dag wordt de fiets bij een station weer ingeleverd. Voor een dergelijke vorm van recreatie is het mogelijk aparte routekaarten te ontwikkelen.

4 Uitvoeringsaspecten

Initiatief	In de bijlage is een overzicht opgenomen van alle aangegeven oplossingsrichtingen. Daarbij is vermeld welke instanties initiatieven kunnen ontwikkelen om maatregelen uit te voeren. In veel gevallen zal een maatregel gerealiseerd worden door samenwerking van meerdere instanties.
Samenhang	Diverse genoemde oplossingsrichtingen hebben een zekere samenhang met andere. Veelal zullen deze verbanden duidelijk zijn. Bij het aanbrengen van stallingsvoorzieningen bij een bushalte dient het type voorziening gekozen te worden op basis van objectieve beoordelingscriteria. Soms kan een samenhang echter wat minder voor de hand liggen. Daarnaast zal het soms mogelijk zijn in één maatregel verschillende oplossingsrichtingen te verwerken (bijvoorbeeld een Bike & Ride-plaats gecombineerd met een stallingsmogelijkheid bij een bushalte). Ook kan het zinvol zijn routegewijs diverse verschillende maatregelen in één project tegelijk uit te voeren. Het is daarom van groot belang bij het initiëren en plannen van maatregelen, vooraf alle mogelijkheden en verbanden goed te analyseren.
Regulier overleg	Het opbouwen en uitwisselen van ervaringen met gerealiseerde maatregelen specifiek, en met fietsbevordering in het algemeen, is van groot belang voor het slagen van het fietsbeleid in de regio. Ook de mate van samenwerking tussen de diverse instanties is bepalend voor het succes. Direct persoonlijk contact tussen de vertegenwoordigers van de diverse instanties in de vervoerregio zijn daarbij essentieel. Het gevoel moet ontstaan dat men gezamenlijk verantwoordelijk is voor de taakstelling 'dertig procent meer fietskilometers in 2010'. Aanbevolen wordt daarom een regulier overleg (bijvoorbeeld halfjaarlijks) voor 'fietscontactpersonen' in te stellen. Naast het verhogen van het kennisniveau en het verbeteren van de onderlinge samenwerking, wordt met een dergelijk overleg bereikt dat het draagvlak voor het fietsbeleid in de regio aanzienlijk wordt versterkt.

Geraadpleegde literatuur

- Meer en veilig op de fiets
(Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1991)
- Actieplan Fietsendiefstal Groningen
(gemeente Groningen, 1991)
- Handboek Fiets Amsterdam
(gemeente Amsterdam, 1991)
- Raamplan Fietsverkeer Arnhem
(Grontmij Advies en Techniek BV, 1992)
- Vlotter op de fiets
(CROW, 1992)
- Werken met de fiets
(Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 1992)
- Fietscommunicatieplan Bergen op Zoom
(Advies- en onderzoeksgroep Beke, 1993)
- Teken en voor de fiets
(CROW, 1993)
- Strategienota fietsverkeer Vervoerregio Arnhem Nijmegen
(Grontmij Advies en Techniek BV, 1993)

Bijlage: maatregelen en initiatiefnemers

Overstap van auto naar fiets	• lokaal fietsbeleid	gemeente
	• knelpuntenoverleg	gemeente
	• fietsbewegwijzing	gemeente / regio / ANWB
	• herkenbaarheid fietsroutes	gemeente / regio
	• fietsvriendelijk VRI's	gemeente
	• schuil- en wachtplaatsen	gemeente / regio
	• windschermen	gemeente / regio
	• fietsservice-stations	gemeente / regio
	• rijwielhulpkasten	gemeente / regio / ANWB
Overstap van auto naar fiets en auto	• stallingen bij carpoolplaatsen	gemeente / regio
	• Bike & Ride-plaatsen	gemeente / regio
Overstap van auto naar fiets en openbaar vervoer	• stallingen bij knooppunten	OV-bedrijven / regio
	• stallingen bij haltes	OV-bedrijven / regio
	• fietsverhuur bij stations	OV-bedrijven / regio
	• fiets mee in bus en trein	OV-bedrijven / regio
Openbare stallingsmogelijkheden	• bij winkelcentra	gemeente
	• mobiele, tijdelijke stallingen	gemeente
	• vergroting bekendheid	gemeente
	• koppeling abonnementen	gemeente
	• organisatie evenementen	gemeente / regio

Diefstalpreventie	• fietsvriendelijke klemmen	gemeente
	• buurtstallingen	gemeente
	• fietsregistratie	politie / regio
	• voorlichting over sloten	politie / regio
	• diefstalpreventie-project	gemeente / politie
Veiligheid	• verkeersveiligheid	gemeente / regio / ROVG
	• bromfiets op rijbaan	regio / ROVG
	• werk in uitvoering	gemeente / politie / ROVG
	• sociale onveiligheid	gemeente / regio
Promotie / communicatie	• plattegronden met fietsroutes	gemeente / regio
	• fietslogo / slogan	regio
	• sticker / t-shirt / fietstas	gemeente / regio
	• tentoonstelling fietsbeleid	gemeente / regio
	• fietsdag of -evenement	enfb / regio
	• wedstrijd fiets - ov - auto	enfb / regio
	• thema-week fietsen	gemeente / enfb / regio
	• voorbeeldfunctie politiek	gemeente / regio
	• promotie via media	gemeente / regio

Bedrijven	• stallingsmogelijkheden	gemeente / regio
	• stallingsnormen	regio
	• voorlichting aan bedrijven	gemeente / regio
	• bedrijfsvervoerplannen	bedrijven / regio
	• fietsvergoeding werknemers	bedrijven / regio
	• fiets van de zaak	bedrijven / regio
	• gastenfiets bij station	bedrijven / regio
	• fietsrubriek in personeelsblad	bedrijven
Winkelen	• huis-aan-huisreclame	gemeente / winkeliers
	• reclame bij parkeerplaatsen	gemeente / winkeliers
	• voorlichting fietskarren	gemeente / winkeliers / enfb
	• thuisbezorgservice	gemeente / winkeliers
Onderwijs	• lesbrief	VVN / ROVG
	• fietsvlaggetjes	gemeente / ROVG
Recreatie	• fietskaarten	recreatieschap / VVV / regio
	• uitwisseling huurfietsen	recreatieschap / VVV / NS

Colofon

Uitgave: Projectbureau KAN
Postbus 6578
6503 GB Nijmegen
Telefoon 024 - 3666693
Telefax 024 - 3666642

Fotografie: Luuk van der Lee
Gemeente Arnhem e.a.

Vormgeving & druk: Drukkerij de Rijn, Dieren

januari 1996